

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (desátého senátu)

30. března 2023 *

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v občanských věcech – Opatření týkající se dědického práva – Nařízení (EU) č. 650/2012 – Článek 13 – Prohlášení o odmítnutí dědictví učiněné dědicem před soudem členského státu jeho obvyklého pobytu – Následný zápis tohoto prohlášení do rejstříku jiného členského státu na návrh jiného dědice“

Ve věci C-651/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Sofijski rajonen sad (Okresní soud v Sofii, Bulharsko) ze dne 25. října 2021, došlým Soudnímu dvoru téhož dne, v řízení zahájeném

M. Ya. M.

SOUDNÍ DVŮR (desátý senát),

ve složení: M. Ilešič (zpravodaj) vykonávající funkci předsedy senátu, I. Jarukaitis a Z. Csehi, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za Evropskou komisi: W. Wils a I. Zalogin, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 10. listopadu 2022,

vydává tento

* Jednací jazyk: bulharština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 13 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. 2012, L 201, s. 107).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci řízení zahájeného M. Ya. M. jakožto dědicem, jehož předmětem je návrh na zápis prohlášení o odmítnutí dědictví, učiněného jiným dědicem před soudem členského státu jeho obvyklého pobytu, do rejstříku jiného členského státu.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V bodech 7, 23, 32 a 67 odůvodnění nařízení č. 650/2012 se uvádí:

„(7) Je třeba usnadnit řádné fungování vnitřního trhu odstraněním překážek volného pohybu osobám, které se v současnosti potýkají s obtížemi při uplatňování svých práv v souvislosti s dědictvím, jež má přeshraniční dopady. V evropském prostoru práva musí být občanům umožněno předem uspořádat své dědictví. Práva dědiců a odkazovníků, dalších osob zůstaviteli blízkých a věřitelů zůstavitele musí být účinným způsobem zaručena.

[...]

(23) S ohledem na rostoucí mobilitu občanů a za účelem zajištění řádného výkonu spravedlnosti v rámci [Evropské] [u]nie, jakož i zajištění toho, aby existovala skutečná vazba mezi danou dědickou věcí a členským státem, kde je příslušnost vykonávána, by mělo toto nařízení stanovit, že obecným hraničním určovatelem pro účely určení příslušnosti i rozhodného práva by měl být obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti. [...]

[...]

(32) Za účelem usnadnění situace dědiců a odkazovníků s obvyklým pobytem v jiném členském státě, než ve kterém se o dědictví rozhoduje nebo bude rozhodovat, by toto nařízení mělo umožnit každé osobě, jež má dle práva rozhodného pro dědění právo učinit prohlášení ohledně přijetí[,] či odmítnutí dědictví, odkazu nebo povinného podílu nebo ohledně omezení své odpovědnosti za dluhy váznoucí na dědictví, aby tato prohlášení učinila formou stanovenou právem členského státu, v němž má obvyklý pobyt, a před soudy tohoto členského státu. To by nemělo bránit tomu, aby taková prohlášení byla učiněna před jinými orgány v daném členském státě, jež jsou příslušné přijímat prohlášení podle vnitrostátního práva. Osoby, jež se rozhodnou využít možnosti učinit prohlášení v členském státě svého obvyklého pobytu, by měly samy uvědomit soud nebo orgán, jenž o dědictví rozhoduje nebo rozhodovat bude, o existenci takových prohlášení, a to ve lhůtě stanovené právem rozhodným pro dědění.

[...]

- (67) Rychlé, usnadněné a účinné vypořádání dědictví s přeshraničními dopady v Unii vyžaduje, aby dědicové, odkazovníci, vykonavatelé dědictví či správci pozůstalosti měli možnost snadno prokázat své postavení nebo práva a pravomoci v jiném členském státě, například v členském státě, kde se nachází majetek, který je předmětem dědictví. [...]"
- 4 Kapitola II tohoto nařízení, nadepsaná „Příslušnost“, obsahuje mimo jiné články 4 a 13.
- 5 Článek 4 uvedeného nařízení, nadepsaný „Obecná příslušnost“, stanoví:
„Soudy členského státu, na jehož území měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti, jsou příslušné rozhodovat o dědictví jako o celku.“
- 6 Článek 13 téhož nařízení, nadepsaný „Přijetí[,] či odmítnutí dědictví, odkazu nebo povinného dědického podílu“, stanoví:
„Vedle soudu, který je příslušný k rozhodování o dědictví podle tohoto nařízení, jsou i soudy členského státu, kde má obvyklý pobyt osoba, jež podle práva rozhodného pro dědění může před soudem učinit prohlášení týkající se přijetí či odmítnutí dědictví, odkazu či povinného podílu nebo prohlášení za účelem omezení odpovědnosti takové osoby, pokud jde o závazky pozůstalosti, příslušné k přijetí takových prohlášení, pokud tato prohlášení mohou být učiněna před soudem podle práva tohoto členského státu.“
- 7 Kapitola III nařízení č. 650/2012, nadepsaná „Rozhodné právo“, obsahuje mimo jiné články 21 a 22.
- 8 Článek 21 tohoto nařízení, nadepsaný „Obecné pravidlo“, v odstavci 1 stanoví:
„Nestanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro dědění jako celek právo státu, ve kterém měl zůstavitel svůj obvyklý pobyt v době smrti.“
- 9 Článek 22 uvedeného nařízení, nadepsaný „Volba práva“, v odstavci 1 stanoví:
„Každá osoba si může zvolit za právo, jímž se řídí její dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.“

Bulharské právo

- 10 Zakon za nasledstvo (zákon o dědictví, DV č. 22 ze dne 29. ledna 1949), ve znění rozhodném pro spor v původním řízení (dále jen „zákon o dědictví“), v článku 48 stanoví, že dědictví se nabývá jeho přijetím a přijetí je účinné od zahájení dědického řízení.
- 11 Článek 49 odst. 1 tohoto zákona stanoví, že přijetí lze učinit písemným prohlášením zaslaným okresnímu soudu, v jehož obvodu bylo zahájeno dědické řízení. V tomto případě se přijetí zapisuje do příslušného rejstříku.
- 12 Podle čl. 51 odst. 1 uvedeného zákona platí, že na návrh každé dotčené osoby stanoví okresní soud po předvolání oprávněného dědice tomuto dědici lhůtu, v níž musí učinit prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví. Tento čl. 51 odst. 2 stanoví, že neučiní-li dědic prohlášení v rámci jemu stanovené lhůty, pozbývá právo na přijetí dědictví. Podle uvedeného čl. 51 odst. 3 platí, že prohlášení dědice se zapisuje do rejstříku uvedeného v čl. 49 odst. 1 téhož zákona.

- 13 Podle článku 52 zákona o dědictví se odmítnutí dědictví provádí postupem stanoveným v čl. 49 odst. 1 tohoto zákona a zapisuje se do rejstříku stejným postupem.
- 14 Článek 26 odst. 1 Graždanski procesualen kodeks (občanský soudní řád, DV č. 59 ze dne 20. července 2007), ve znění rozhodném pro spor v původním řízení (dále jen „občanský soudní řád“), stanoví, že účastníky občanskoprávního řízení jsou osoby, jejichž jménem je řízení vedeno, a osoby, proti nimž je řízení vedeno. Tento čl. 26 odst. 2 uvádí, že kromě zákonem stanovených případů se nikdo nemůže před soudem domáhat cizích práv vlastním jménem.
- 15 Podle čl. 531 odst. 1 občanského soudního řádu se nesporné řízení zahajuje na návrh dotčené osoby.
- 16 Podle článku 533 tohoto řádu je soud povinen z úřední povinnosti zkoumat, zda jsou splněny podmínky pro přijetí požadovaného rozhodnutí. Z úřední povinnosti může provádět důkazy a přihlížet ke skutečnostem, které navrhovatel neuvedl.
- 17 Pravidla za administraciata v sadilištata (Pravidla soudní správy, DV č. 68 ze dne 22. srpna 2017), ve znění rozhodném pro spor v původním řízení, v čl. 39 odst. 1 bodě 11 stanoví:

„Soudní kancelář vede v elektronické nebo papírové podobě tyto rejstříky:

[...]

11. rejstřík přijetí nebo odmítnutí dědictví.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 18 Navrhovatel v původním řízení, M. Ya. M., jenž je bulharským státním příslušníkem, tvrdí, že je dědicem po své babičce M. T. G., bulharské státní příslušnici, která zemřela v Řecku dne 29. března 2019.
- 19 Navrhovatel v původním řízení podal u předkládajícího soudu, jímž je Sofijski rajonen sad (Okresní soud v Sofii, Bulharsko), návrh, aby do rejstříku bylo zapsáno prohlášení o odmítnutí dědictví učiněné jiným dědicem, a sice manželem zůstavitelky. V této souvislosti předložil dědické osvědčení vydané bulharskými orgány, podle něhož jsou dědici zůstavitelky její manžel H. H., řecký státní příslušník, její dcera I. M. N. a navrhovatel v původním řízení.
- 20 V rámci tohoto řízení tento navrhovatel předložil zprávu vypracovanou Eirinodikeio Athinon (smírčí soudce v Aténách, Řecko), v níž se uvádí, že manžel zůstavitelky se dne 28. června 2019 dostavil k tomuto soudci a prohlásil, že odmítá dědictví. Kromě toho měl manžel zůstavitelky prohlásit, že tato naposledy žila v Řecku.
- 21 Předkládající soud však uvádí, že před ním nebylo upřesněno, kde bylo místo posledního obvyklého pobytu zůstavitelky, a že informace o této otázce bude moci shromáždit až poté, co určí svou příslušnost pro účely zápisu prohlášení o odmítnutí dědictví, které bylo dříve učiněno u soudu členského státu obvyklého pobytu dědice, jenž odmítl dědictví.

- 22 Z předkládacího rozhodnutí rovněž vyplývá, že navrhovatel v původním řízení nejedná jako zmocněnec manžela zůstavitelky, nýbrž tvrdí, že jako dědic téhož pořadí má zájem o zápis dotčeného prohlášení o odmítnutí dědictví, protože tento zápis by zvýšil jeho dědický podíl.
- 23 Za těchto podmínek si předkládající soud klade otázku, zda je třeba zapsat takové prohlášení rovněž před soudem obecně příslušným k rozhodování o dotčeném dědictví jako o celku, pokud toto prohlášení přijal příslušný soud v souladu s článkem 13 nařízení č. 650/2012. Kromě toho se zamýšlí nad možností zapsat prohlášení o odmítnutí dědictví jednoho z dědiců na žádost jiného dědice.
- 24 Předkládající soud má za to, že článek 13 nařízení č. 650/2012 může způsobit kompetenční konflikt, neboť podle obecných ustanovení tohoto nařízení se příslušnost řídí místem obvyklého pobytu zůstavitele, a nikoli dědice. Ačkoli je k rozhodnutí o dědictví v zásadě příslušný soud členského státu místa posledního obvyklého pobytu zůstavitele, může se stát, že tomuto soudu není známo, že existuje zápis prohlášení o přijetí nebo odmítnutí tohoto dědictví učiněný dědici u soudu členského státu místa jejich obvyklého pobytu.
- 25 Nařízení č. 650/2012 tak vytváří právní vakuum tím, že stanoví souběžnou příslušnost soudů různých členských států, a to soudu členského státu místa posledního obvyklého pobytu zůstavitele a soudu členského státu místa obvyklého pobytu dědiců, aniž posledně uvedenému soudu ukládá povinnost informovat prvně uvedený soud o existenci takových prohlášení.
- 26 V tomto ohledu předkládající soud tvrdí, že neexistence takové informační povinnosti neodpovídá koncepci bulharského zákonodárce a judikatury, podle nichž jsou všechna prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví soustředěna na jednom místě a v jednom soudním rejstříku, v němž lze provádět příslušná vyhledávání. Tato koncepce slouží k zajištění právní jistoty, která v projednávaném případě vyplývá z možnosti uchovávat veškeré informace týkající se přijetí nebo odmítnutí dědictví na jednom místě.
- 27 Vzhledem k tomu, že taková informační povinnost není v nařízení č. 650/2012 výslovně stanovena, předkládající soud se zamýšlí nad povahou řízení, kterým se zabývá a v němž se navrhovatel v původním řízení domáhá zápisu nikoliv svého odmítnutí dědictví po zůstavitelce, ale odmítnutí jednoho z dalších dědiců. Takový postup přitom bulharské právo neupravuje. Zásada, že každý hájí před soudem svá vlastní práva, neumožňuje, aby se do rejstříku přijetí nebo odmítnutí dědictví zapisovala prohlášení jiných osob.
- 28 Uvedený soud si tedy v první řadě klade otázku, zda článek 13 nařízení č. 650/2012 implicitně zakazuje, aby prohlášení o odmítnutí dědictví zapsané v členském státě obvyklého pobytu dědice bylo následně zapsáno soudem jiného členského státu, tj. soudem, v němž měl údajně obvyklý pobyt zůstavitel v době smrti.
- 29 V tomto ohledu předkládající soud upřednostňuje řešení, jež umožňuje zapsat několik prohlášení o odmítnutí dědictví v několika členských státech. Tvrdí, že takové řešení by nemělo zásadní dopad na právní jistotu, neboť zaprvé právní řády členských států stanoví pravidla pro případ několika po sobě jdoucích prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví a zadruhé v případě sporu o dědictví může soud, u něhož byl podán návrh, posoudit právní účinky těchto prohlášení v závislosti na datu, kdy byla učiněna.

- 30 Ve druhé řadě si předkládající soud klade otázku, která osoba může poté, co bylo prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví zapsáno v jednom členském státě, požádat o následný zápis tohoto prohlášení v jiném členském státě. Tento aspekt je důležitý, neboť bulharské procesní právo neupravuje možnost, aby bulharský soud zapsal takové prohlášení, které již bylo zapsáno v jiném členském státě. Toto prohlášení může být učiněno pouze samotným dotčeným dědicem. Vystává tak otázka, zda dědic může v členském státě předpokládaného obvyklého pobytu zůstavitele požádat o zápis dotčeného prohlášení o odmítnutí dědictví učiněného jiným dědicem, které bylo zapsáno v členském státě obvyklého pobytu posledně jmenovaného, pokud to právo prvně uvedeného členského státu výslovně neupravuje.
- 31 Předkládající soud má za to, že má-li být uplatňování článku 13 nařízení č. 650/2012 účinné a v souladu s cílem tohoto článku uvedeným v bodě 32 odůvodnění tohoto nařízení, totiž aby dědic nebyl nucen za účelem prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví cestovat do členského státu obvyklého pobytu zůstavitele nebo v tomto členském státě zplnomocnit zástupce, je třeba, aby každý dědic mohl požádat o zápis prohlášení o odmítnutí dědictví učiněného dříve v jiném členském státě. V projednávaném případě by to umožnilo vyloučit použití bulharského procesního práva vzhledem k nutnosti odchytil se od zásady procesní autonomie členských států, aby bylo zajištěno účinné uplatňování uvedeného článku 13.
- 32 Naproti tomu, pokud by byl zápis prohlášení o odmítnutí dědictví možný v členském státě obvyklého pobytu dotčeného dědice i v členském státě, ve kterém měl zůstavitel v době smrti obvyklý pobyt, ale pouze za podmínky, že by tento dědic o to osobně požádal, tato podmínka by zbavila článek 13 nařízení č. 650/2012 smyslu.
- 33 V tomto ohledu předkládající soud dodává, že nařízení č. 650/2012 obsahuje mezeru v tom, že neukládá soudu příslušnému k přijetí prohlášení o odmítnutí dědictví povinnost informovat o existenci tohoto prohlášení soud, který je obecně příslušný k rozhodování o tomto dědictví jako o celku. Z tohoto důvodu i z důvodu předcházení sporů mezi dědici a současně ve snaze zajistit, aby byla respektována vůle dědice, který dědictví odmítl, by měl být přípustný zápis této vůle do rejstříků členského státu místa posledního obvyklého pobytu zůstavitele na návrh každého z dědiců.
- 34 Za těchto podmínek se Sofijski rajonen sad (Okresní soud v Sofii) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být článek 13 nařízení (EU) č. 650/2012 ve spojení se zásadou ochrany právní jistoty vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby v situaci, kdy dědic nechal u soudu státu svého obvyklého pobytu zapsat přijetí nebo odmítnutí dědictví po zůstaviteli, který měl v době smrti obvyklý pobyt v jiném členském státě, mohl jiný dědic v posledně uvedeném státě následně podat návrh na zápis uvedeného odmítnutí nebo přijetí?
- 2) V případě, že odpověď na první otázku zní, že následný zápis je přípustný, musí být článek 13 nařízení (EU) č. 650/2012 ve spojení se zásadami právní jistoty a účinného uplatňování unijního práva, jakož i se zásadou loajální spolupráce mezi členskými státy vyplývající z čl. 4 odst. 3 SEU vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby v situaci, kdy dědic učinil v členském státě svého obvyklého pobytu prohlášení o odmítnutí dědictví po společném zůstaviteli, podal jiný dědic, který pobývá ve státě, kde měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti, návrh na zápis tohoto odmítnutí, a to přesto, že procesní právo posledně uvedeného státu neupravuje možnost nechat zapsat odmítnutí dědictví jménem jiné osoby?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 35 Na úvod je třeba poznamenat, že z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že podle manžela zůstavitelky bylo místo posledního obvyklého pobytu zůstavitelky v Řecku. To by znamenalo, že o dotčeném dědictví jako o celku by byly příslušné rozhodovat řecké soudy, přičemž rozhodným právem by bylo v zásadě řecké právo, ledaže by si zůstavitelka v souladu s čl. 22 odst. 1 nařízení č. 650/2012 zvolila jako právo rozhodné pro dědictví právo členského státu, jehož byla státní příslušnicí, tedy bulharské právo.
- 36 Předkládající soud nicméně uvádí, že nemá přesné informace o posledním místě obvyklého pobytu zůstavitelky, a aby mohl tyto informace shromáždit, bude muset nejprve určit svou příslušnost pro účely zápisu prohlášení o odmítnutí dědictví, které bylo učiněno u soudu členského státu obvyklého pobytu dědice, jenž odmítl dědictví.
- 37 Určení členského státu, jehož soudy mají obecnou příslušnost podle článku 4 nařízení č. 650/2012, tak v projednávaném případě není patrně zřejmé. Jak přitom v podstatě uvedl generální advokát v bodě 39 svého stanoviska, pokud by se ukázalo, že poslední místo obvyklého pobytu zůstavitelky bylo v Řecku, byly by na základě tohoto ustanovení příslušné rozhodovat o kterékoli otázce související s dotčeným dědictvím soudy tohoto členského státu, přičemž předkládající soud by byl příslušný pouze k přijetí případných prohlášení podle článku 13 uvedeného nařízení jako soud členského státu obvyklého pobytu dědice.
- 38 S ohledem na tyto úvahy předkládajícímu soudu přísluší, aby nejprve ověřil místo obvyklého pobytu zůstavitelky a teprve poté posoudil podmínky pro to, aby bylo na návrh dědice zapsáno do rejstříku prohlášení o odmítnutí dědictví učiněné jiným dědicem v členském státě jeho obvyklého pobytu.
- 39 Pokud by se v tomto ohledu ukázalo, že ustanovení bulharského práva brání předkládajícímu soudu přezkoumat svou příslušnost k rozhodování o dotčeném dědictví, neměl by k nim tento soud přihlížet. Podle ustálené judikatury Soudního dvora totiž platí, že vnitrostátní soud, jenž má v rámci své pravomoci aplikovat ustanovení unijního práva, má povinnost zajistit plný účinek těchto norem tak, že na základě své vlastní pravomoci podle potřeby upustí od použití jakéhokoli odporujícího ustanovení vnitrostátních právních předpisů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 45 a citovaná judikatura).

K věci samé

- 40 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda článek 13 nařízení č. 650/2012 brání tomu, aby v situaci, kdy dědic nechal u soudu členského státu, kde má svůj obvyklý pobyt, zapsat prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví po zůstaviteli, který měl v době smrti obvyklý pobyt v jiném členském státě, následně podal jiný dědic u příslušného soudu posledně uvedeného členského státu návrh na zápis tohoto prohlášení.
- 41 Podle ustálené judikatury Soudního dvora jak z požadavků na jednotné použití unijního práva, tak ze zásady rovnosti vyplývá, že znění ustanovení unijního práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Unii, přičemž tento výklad je třeba nalézt nejen

- s přihlédnutím k jeho znění, ale i ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou [rozsudek ze dne 2. června 2022, T. N. a N. N. (Prohlášení o odmítnutí dědictví), C-617/20, EU:C:2022:426, bod 35, jakož i citovaná judikatura].
- 42 Pokud jde zprv o znění článku 13 nařízení č. 650/2012, je třeba připomenout, že podle tohoto ustanovení vedle soudu, který je příslušný k rozhodování o dědictví podle uvedeného nařízení, jsou soudy příslušnými k přijetí takových prohlášení i soudy členského státu, kde má obvyklý pobyt osoba, jež podle práva rozhodného pro dědění může u soudu učinit prohlášení týkající se přijetí, či odmítnutí dědictví, odkazu či povinného podílu nebo prohlášení za účelem omezení odpovědnosti takové osoby, pokud jde o závazky pozůstalosti.
- 43 Pokud jde zadruhé o kontext článku 13 nařízení č. 650/2012, je třeba připomenout, že tento článek je součástí kapitoly II tohoto nařízení, která upravuje všechna kritéria soudní příslušnosti v dědických věcech. Tento článek 13 tak stanoví alternativní soudní příslušnost, jejímž cílem je umožnit dědicům, kteří nemají obvyklý pobyt v členském státě, jehož soudy jsou příslušné k rozhodování o dědictví, v souladu s obecnými pravidly uvedenými v člancích 4 až 11 nařízení č. 650/2012, učinit prohlášení o přijetí, či odmítnutí dědictví před soudem členského státu, v němž mají obvyklý pobyt [rozsudek ze dne 2. června 2022, T. N. a N. N. (Prohlášení o odmítnutí dědictví), C-617/20, EU:C:2022:426, bod 37].
- 44 Pokud jde zatřetí o cíle sledované nařízením č. 650/2012, je třeba připomenout, že podle bodu 7 odůvodnění usiluje toto nařízení o usnadnění řádného fungování vnitřního trhu odstraněním překážek volného pohybu osobám, které uplatňují svá práva v souvislosti s dědictvím, jež má přeshraniční dopady. V evropském prostoru práva musí být totiž práva dědiců a odkazovníků, dalších osob zůstaviteli blízkých a věřitelů zůstavitele účinným způsobem zaručena [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, T. N. a N. N. (Prohlášení o odmítnutí dědictví), C-617/20, EU:C:2022:426, bod 42, jakož i citovaná judikatura].
- 45 V tomto ohledu Soudní dvůr již rozhodl, že cílem článku 13 nařízení č. 650/2012 ve světle jeho bodu 32 odůvodnění, podle něhož je účelem tohoto ustanovení usnadnit situaci dědiců a odkazovníků s obvyklým pobytem v jiném členském státě, než ve kterém se o dědictví rozhoduje nebo bude rozhodovat, je zjednodušení kroků dědiců a odkazovníků prostřednictvím odchylky od pravidel příslušnosti stanovených v člancích 4 až 11 tohoto nařízení [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, T. N. a N. N. (Prohlášení o odmítnutí dědictví), C-617/20, EU:C:2022:426, bod 41, jakož i citovaná judikatura].
- 46 Pokud jde konkrétně o otázku týkající se oznámení prohlášení o přijetí, nebo odmítnutí dědictví soudu příslušnému k rozhodování o dědictví, je třeba poznamenat, že podle poslední věty bodu 32 odůvodnění nařízení č. 650/2012 platí, že „osoby, jež se rozhodnou využít možnosti učinit prohlášení v členském státě svého obvyklého pobytu, by měly samy uvědomit soud nebo orgán, jenž o dědictví rozhoduje nebo rozhodovat bude, o existenci takových prohlášení, a to ve lhůtě stanovené právem rozhodným pro dědění“.
- 47 Poslední věta tohoto bodu odůvodnění na první pohled naznačuje, že podle unijního normotvůrce je nezbytné, aby prohlášení o odmítnutí dědictví učiněné před soudem členského státu obvyklého pobytu osoby odmítající dědictví bylo oznámeno soudu příslušnému k rozhodování o dědictví. Je však třeba konstatovat, že článek 13 nařízení č. 650/2012 nestanoví mechanismus předávání takových prohlášení soudem členského státu obvyklého pobytu osoby odmítající dědictví soudu příslušnému k rozhodování o dědictví. Uvedený bod 32 odůvodnění nicméně předpokládá, že osoby, které využily možnosti učinit taková prohlášení v členském státě svého obvyklého pobytu,

nesou odpovědnost za oznámení existence těchto prohlášení orgánům pověřeným rozhodováním o dědictví [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, T. N. a N. N. (Prohlášení o odmítnutí dědictví), C-617/20, EU:C:2022:426, bod 47].

- 48 V tomto ohledu je sice pravda, že dědic odmítající dědictví má zájem na tom, aby informoval soud příslušný k rozhodování o dědictví o existenci takového prohlášení, aby zabránil tomu, že tento soud přijme věcně nesprávné rozhodnutí, které je v rozporu s jeho prohlášenou vůlí, ale nic to nemění na tom, že ustanovení nařízení č. 650/2012 mu v tomto ohledu neukládají závaznou povinnost. Proto nelze mít za to, že dědic odmítající dědictví musí vždy informovat uvedený soud o existenci tohoto prohlášení.
- 49 Za těchto okolností je třeba použít široký výklad, pokud jde o předávání prohlášení učiněných v souladu s článkem 13 nařízení č. 650/2012 soudu příslušnému k rozhodování o dědictví. Účelem tohoto předání je totiž umožnit tomuto soudu, aby se o existenci takového prohlášení dozvěděl a zohlednil je při vypořádání dědictví. V tomto ohledu je irelevantní způsob, jakým je toto prohlášení uvedenému soudu oznámeno.
- 50 Nařízení č. 650/2012 totiž nebrání tomu, aby v situaci, kdy dědic nechal u soudu členského státu, kde má svůj obvyklý pobyt, zapsat prohlášení o odmítnutí dědictví po zůstaviteli, který měl v době smrti obvyklý pobyt v jiném členském státě, následně podal jiný dědic v posledně uvedeném členském státě návrh na zápis tohoto prohlášení. Je třeba mít za to, že dědic, který by mohl mít z takového prohlášení prospěch, by měl mít možnost informovat soud příslušný k rozhodování o dědictví o existenci tohoto prohlášení, pokud tak neučinil sám dědic odmítající dědictví, aby se usnadnilo vypořádání tohoto dědictví.
- 51 Takový výklad je podpořen cíli nařízení č. 650/2012 uvedenými v bodě 44 tohoto rozsudku, jež usiluje zejména o odstranění překážek volného pohybu osobám, které uplatňují svá práva v souvislosti s dědictvím, jež má přeshraniční dopady.
- 52 V tomto ohledu je důležité zdůraznit, že informování soudu příslušného k rozhodování o dědictví o existenci prohlášení o odmítnutí tohoto dědictví učiněného dědicem před soudem členského státu jeho obvyklého pobytu ve smyslu článku 13 nařízení č. 650/2012 nepředstavuje prohlášení jménem jiné osoby, ale pouze oznámení tohoto prohlášení o odmítnutí dědictví tomuto prvnímu soudu.
- 53 Kromě toho je v tomto ohledu irelevantní skutečnost, že právní úprava členského státu, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, stanoví zápis tohoto prohlášení o odmítnutí dědictví do soudního rejstříku, takže všechna prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví jsou soustředěna na jednom místě a v jednom soudním rejstříku, v němž lze provádět příslušná vyhledávání.
- 54 Dále pokud předkládající soud uvádí, že bulharské právo neumožňuje, aby prohlášení třetích osob byla zapsána do rejstříku přijetí a odmítnutí dědictví, je třeba s ohledem na judikaturu Soudního dvora uvedenou v bodě 39 tohoto rozsudku konstatovat, že tomuto soudu přísluší zajistit plný účinek článku 13 nařízení č. 650/2012 tím, že přijme, aby mu prohlášení o odmítnutí dědictví, o něž se jedná ve věci v původním řízení, předal jiný dědic než ten, který toto prohlášení učinil v členském státě svého obvyklého pobytu, a tím, že případně nepoužije jakékoli ustanovení vnitrostátního práva, které by bylo s tímto v rozporu.

- 55 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět tak, že článek 13 nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby v situaci, kdy dědic nechal u soudu členského státu, kde má svůj obvyklý pobyt, zapsat prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví po zůstaviteli, který měl v době smrti obvyklý pobyt v jiném členském státě, následně podal jiný dědic u příslušného soudu posledně uvedeného členského státu návrh na zápis tohoto prohlášení.

K nákladům řízení

- 56 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (desátý senát) rozhodl takto:

Článek 13 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení

musí být vykládán v tom smyslu, že

nebrání tomu, aby v situaci, kdy dědic nechal u soudu členského státu, kde má svůj obvyklý pobyt, zapsat prohlášení o přijetí, nebo odmítnutí dědictví po zůstaviteli, který měl v době smrti obvyklý pobyt v jiném členském státě, následně podal jiný dědic u příslušného soudu posledně uvedeného členského státu návrh na zápis tohoto prohlášení.

Podpisy